

การศึกษาครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) โดยในการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทยกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ ทั้งในตลาดจีนและตลาดอื่นๆ ที่สำคัญ พร้อมทั้งวิเคราะห์และพยากรณ์ความต้องการสินค้าเกษตรของจีน เพื่อที่ไทยจะสามารถเตรียมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในเศรษฐกิจของจีนได้อย่างทันท่วงที ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การค้าระหว่างประเทศ ความต้องการสินค้าเกษตรของจีน และข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ทำการศึกษา ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง น้ำตาล ผลไม้ และยางพารา จากนั้นวิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรของไทย โดยพิจารณาจากส่วนแบ่งตลาด (Share in Market) การเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งตลาด (Change of Market Share) แนวโน้มการส่งออก (Trend of Exports) การวัดการกระจุกตัวเพียงบางส่วน (Partial Concentration) ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) และแบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่ (Constant Market Share Model: CMS) ในส่วนการวิเคราะห์และพยากรณ์ความต้องการสินค้าเกษตรที่สำคัญของจีนจะใช้แบบจำลอง The Global Trade Analysis Project (GTAP)

ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทย

สินค้าข้าวของไทย ถือว่ามีความสามารถในการแข่งขันที่ลดลงในทุกตลาดที่ทำการศึกษา คือ ตลาดสหรัฐฯ จีน และฟิลิปปินส์ แม้ว่าจะสามารถครองส่วนแบ่งตลาดได้มาก โดยเฉพาะในตลาดจีน ซึ่งมีคู่แข่งที่สำคัญคือ ข้าวของจีนเอง สำหรับมันสำปะหลัง ไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ มีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดทั้งในสหภาพยุโรป จีน และญี่ปุ่น แต่มีแนวโน้มความสามารถในการแข่งขันที่ลดลง

โดยเฉพาะในตลาดจีน ซึ่งมีเวียดนามเป็นประเทศที่น่าจับตามองที่เข้ามาแย่งส่วนแบ่งตลาดที่สำคัญ ในส่วนสตาร์ชที่ทำจากมันสำปะหลังก็เช่นกัน จากการวิเคราะห์ในตลาดจีน ได้หัววัน และอินโดนีเซีย พบว่า ไทยมีความสามารถในการแข่งขันที่ลดลงโดยมีเวียดนามเป็นคู่แข่งที่สำคัญในทุกตลาด ส่วนสินค้าน้ำตาลของไทย ถือว่ามีความสามารถในการแข่งขันที่ลดลงในตลาดจีน และอินโดนีเซีย โดยมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นในตลาดญี่ปุ่น แต่ก็ยังเป็นรองออสเตรเลียอยู่ ส่วนผลไม้ของไทย นับว่า เป็นสินค้าที่มีศักยภาพ เพราะมีความสามารถในการแข่งขันสูงในทุกตลาดที่ทำการศึกษา คือ ตลาดจีน ฮองกง และอินโดนีเซีย โดยเฉพาะในตลาดจีนนั้น ไทยสามารถครองส่วนแบ่งตลาดได้สูงสุด โดยมีประเทศในกลุ่มเอเชียที่เป็นคู่แข่งที่สำคัญ และน่าจับตามองคือ เวียดนาม สำหรับยางธรรมชาติซึ่งมีตลาดที่สำคัญได้แก่ ตลาดสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และจีน ไทยถือว่ามีความสามารถในการแข่งขันที่ลดลงในทุกตลาด แม้ว่าจะมีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดในตลาดญี่ปุ่นและตลาดจีน ซึ่งคู่แข่งที่สำคัญในทุกตลาด คือ อินโดนีเซีย ในส่วนของยางคอมพาวนด์ พบว่า นอกจากไทยจะเป็นประเทศที่สามารถครองส่วนแบ่งตลาดสูงสุดแล้ว ยังมีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้นในตลาดจีน และได้หัววัน ส่วนในตลาดญี่ปุ่นนั้น มีแนวโน้มว่าไทยมีความสามารถในการแข่งขันที่ลดลง โดยมีจีน สหราชอาณาจักร และเกาหลีใต้ เป็นคู่แข่งที่สำคัญและน่าจับตามองในตลาดนี้ ในส่วนของยางวัลคาไนซ์ เมื่อพิจารณาจากตลาดจีน และฮองกงแล้ว แม้ว่าไทยจะเป็นประเทศที่ครองส่วนแบ่งตลาดมากที่สุด แต่กลับมีความสามารถในการแข่งขันลดลงในระยะหลัง ส่วนตลาดญี่ปุ่น นอกจากไทยจะครองส่วนแบ่งตลาดได้มากแล้ว ยังมีความสามารถในการแข่งขันสูงด้วย โดยมีประเทศคู่แข่งที่สำคัญคือ สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย

การพยากรณ์ความต้องการสินค้าเกษตรที่สำคัญของจีน

ในการวิเคราะห์ผลกระทบต่อประเทศไทยนั้น พบว่า การค้าระหว่างจีนและไทย มีแนวโน้มสูงขึ้นในอนาคตไปถึงปี ค.ศ. 2020 และคาดว่าจีนจะส่งออกสินค้าประเภทผักและผลไม้ รวมทั้งอาหารแปรรูป สู่ประเทศไทยมากขึ้น ขณะที่นำเข้าข้าวเจ้า ผักและผลไม้เมืองร้อน น้ำตาล และอาหารแปรรูป จากไทยมากขึ้นเช่นกัน จึงนับเป็นโอกาสที่ดีสำหรับไทยในการได้รับประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจีน ซึ่งการค้าทางการเกษตรที่ขยายตัวขึ้นจะทำให้จีนลดการส่งออกสินค้าเกษตรสู่ประเทศไทย และเพิ่มการนำเข้าเป็นจำนวนมาก ซึ่งภาคการเกษตรของไทย น่าจะได้รับประโยชน์ในการส่งออกไปยังประเทศจีนเพิ่มขึ้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจจีนไม่น่าจะมีผลลบต่อความมั่นคงด้านอาหารของจีน แต่จะเป็นการช่วยให้ประเทศต่างๆ ที่มีความถนัดในการผลิตสินค้าที่ใช้ที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตเข้มข้นได้สามารถเพิ่มการผลิตและขยายการส่งออกมาสู่ประเทศจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถั่วเหลือง และเมล็ดพันธุ์เพื่อผลิตน้ำมัน ฝ้าย น้ำตาล ผลไม้เมืองร้อน และผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ เช่น นม เนื้อวัว เนื้อแกะ และอื่นๆ

This study is funded by the Office of National Research Council of Thailand (NRCT). Its major objective is to compare the potential and competitiveness of the Thai agricultural sector with those of other countries that pose as Thailand's potential competitors in China and other important markets. It also attempts to analyze and forecast the demand for agricultural products from China in the hope that the Thai agricultural sector can be more prepared to cope with any changes that may occur in the future. Secondary as well as primary data were employed. Secondary data on production, international trade and demand for agricultural products from China were collected from relevant sources. Primary data were obtained from interviews with entrepreneurs who have been in the business of five commodities, namely rice, tapioca, sugar, fruit, and rubber. The potential and competitiveness of Thai agricultural sector is analyzed by looking at its shares in markets of these commodities. The results of the analysis are presented in the forms of Share in Market, Change of Market Share, Trend of Exports, Partial Concentration, Revealed Comparative Advantage: RCA, and Constant Market Share. In forecasting important demands for Thai agricultural commodities from China, The Global Trade Analysis Project (GTAP) model is employed in this study.

Potential and Competitiveness of Important Thai Agricultural Commodities

Despite its greater share in market, Thai rice is found to have less competitiveness in all the markets covered in this study i.e. the U.S., China, and the Philippines. For the Chinese market, Chinese rice itself is found to be the most important potential competitor for Thai rice. For tapioca, Thailand is one of the world major exporters with its greatest share in market in the EU, China and Japan. However there is a tendency that its competitiveness may decline especially in China. Vietnam has posed as potential competitor for market share of Thai tapioca. For tapioca starch, market analysis of China, Taiwan and Indonesia also shows that Thai competitiveness has declined with Vietnam posing as its important competitor in all these markets. For sugar, the results of the study show that its competitiveness has declined in China and Indonesia; it has increased in Japan but still secondary to Australia. For Thai fruit, the results of the study show that it is the commodity with high potential and competitiveness in every market studied, i.e. China, Hong Kong, and Indonesia. Thai fruit has highest share in market in China, with other ASEAN countries posing as its important competitors, especially Vietnam. For natural rubber, important markets for Thai rubber are the U.S., Japan, and China. However its competitiveness is found to decline in all these markets, despite its share in market in Japan and China is highest. Indonesia is found to pose as potential competitor for Thai natural rubber in all the markets. For compound rubber, Thailand is found to have highest share

in market. Its competitiveness is found to increase in China and Taiwan, but declines in Japanese market with China, U.K. and South Korea posing as potential competitors. For vulcanized rubber, Thailand has highest share in market in China and Taiwan, but its competitiveness is found to decline in later years. However, Thai vulcanized rubber is found to have high market share in Japan and its competitiveness is also found to remain high in this market as well. Singapore and Indonesia are found to be potential competitors for Thai vulcanized rubber.

Forecast of Demand for Important Agricultural Commodities from China

In the analysis of its impact on Thailand, it is found that there is a tendency that trade between China and Thailand will continue to increase up to the year 2020. It is expected that China will export more of fruit and vegetables as well as processed food to Thailand and at the same time will import more of rice, tropical fruit and vegetables, sugar, and processed food from Thailand as well. It can be considered as a good opportunity for Thailand to reap benefits from China's economic growth as increasing agricultural trade will result in China reducing its exports of agricultural commodities to Thailand and increasing its imports. Thai agricultural sector is likely to gain from increasing exports to China. Rapid structural changes of the Chinese economy are not expected to have negative impact on its own food security. These changes are likely to enable other countries specializing in land intensive commodities to increase their production and exports to China, especially soybean, oil seeds, cotton, sugar, tropical fruit, and meat products such as milk, beef, lamb and others.